

JACEK KUREK

Muzeum Hutnictwa w Chorzowie

Tak! Doprawdy nowy to horyzont...
Z okazji 50. rocznicy wydania pierwszej płyty SBB

Streszczenie

Autor przedstawia krótko historię zespołu SBB, podkreślając jego znaczenie dla polskiej kultury muzycznej. Wspomina o wydarzeniach zorganizowanych w 2021 i 2024 roku z okazji 50-lecia powstania zespołu i 50-lecia wydania przez grupę debiutanckiej płyty. W ramach uroczystości odbyły się konferencje naukowe, koncerty, powstała również publikacja jubileuszowa. W roku bieżącym natomiast w Muzeum Narodowym w Krakowie zaprezentowana zostanie wystawa „Nowy horyzont. SBB – droga do Wolności”.

Słowa kluczowe

Józef Skrzek, polska muzyka rockowa, zespół muzyczny, koncert, jubileusz

Oddajemy w Wasze ręce płytę zespołu, który stał się największą muzyczną sensacją ostatnich lat – płytę supergrupy SBB (Szukaj, Burz i Buduj – Search, Break & Build). Nie są to nagrania studyjne. Na płycie tej nagrane zostały fragmenty dwóch koncertów, jakie miały miejsce w warszawskim klubie studenckim „STODOŁA” w dniach 18 i 19 kwietnia 1974 r. Jest to zatem nagranie na żywo, bez możliwości dokonywania jakichkolwiek poprawek lub zmian, co stanowi najpełniejszy wykładnik możliwości zespołu, a jednocześnie cenny dokument archiwalny. Jest to zarazem pierwsza płyta spod znaku «SKORPIONA», nagrana przez zespół wchodzący w skład konstelacji, której założeniem jest prezentowanie muzyki ze znakiem najwyższej jakości.

Z okładki debiutanckiej płyty SBB

Artystyczne znaczenie dorobku zespołu SBB dla polskiej kultury muzycznej jest niepodważalne. Powstała w styczniu 1971 roku formacja (wówczas jako Silesian Blues Band), po kilku miesiącach intensywnej pracy (początkowo działała jako kwartet z Ireneuszem Dudkiem) stała się triem w składzie: Józef Skrzek, Apostolis Anthimos, Jerzy Piotrowski (w końcowej fazie pierwszego okresu aktywności dołączył jeszcze na krótko Sławomir Piwowar); początkowo wraz z Helmutem Nadolskim i Andrzejem Przybielskim zaczęła współpracę z Czesławem Niemenem, który powołał do życia grupę Niemen. Odniosła gigantyczny artystyczny sukces, występując na europejskich scenach z muzykami rangi najwyższej (takimi jak Mahavishnu Orchestra czy Charles Mingus). Grupa Niemen wydała cztery albumy: *Strange Is This World* (1972), *Ode To Venus* (1973), obie staraniem CBS, oraz najważniejsze *Niemen vol. 1* i *Niemen vol. 2*, określane często jako *Marionetki*, od jednego z kluczowych utworów skomponowanego do wiersza Cypriana Norwida. Płyty ukazały się nakładem Polskich Nagrań w 1973 roku. Wtedy, u szczytu możliwości zespołu, trio opuściło Niemena, by ponownie zaszyc się w piwnicy domu Józefa Skrzeka i – jak u samych początków – intensywnie pracować, tym razem nad nowym muzycznym wizerunkiem. Franciszek Walicki, który kilka lat wcześniej doradził zespołowi Blackout zmianę nazwy na Breakout, tym razem przyszedł z inspiracją, by grupa Silesian Blues Band stała się formacją Search, Break and Build, pozostając przy inicjałach SBB.

Po kilku miesiącach, 18 i 19 kwietnia 1974 roku, w warszawskim klubie „Stodoła” zespół zagrał dwa koncerty. Wybrane z nich fragmenty stały się treścią debiutanckiego albumu SBB. Odpowiedzialność za realizację nagrań wziął na siebie Ryszard Poznakowski – muzyk ceniony, autor wielu przebojów, ale kojarzony z inną estetyką (m.in. Czerwono-Czarni, Trubadurzy, Wiatraki), który przynajmniej, że nagranie koncertów z muzyką tak dalece ekspresyjną i niekonwencjonalną było ekscytujące, a podjął się tego zadania także dlatego, że wielu wątpiło, czy z ówczesnymi możliwościami technicznymi PRL-owskiej rzeczywistości będzie to w ogóle możliwe. W dodatku z uwagi na długie muzyczne sekwencje trzeba było całość materiału skracać do standardowego formatu winylowego longplaya. Z pewnym drżeniem Poznakowski zapytał Józefa Skrzeka o akceptację całości, uzyskując pełną aprobatę artysty¹.

Powstało arcydzieło sztuki rockowej – pierwszy polski koncertowy rockowy album i zarazem spektakularny debiut, otwierający nowy rozdział w polskiej muzy-

¹ Wypowiedź Ryszarda Poznakowskiego (w posiadaniu autora).

ce popularnej. Ryszard Poznakowski nie miał wątpliwości, że realizacja tej płyty stanowiła ogromny sukces. Wspominał, jakim zaskoczeniem było dla świadków, gdy zamiast dwóch mikrofonów przy perkusji Piotrowskiego ustawił ich wielokrotnie więcej. W komentarzu do płyty *Complete Tapes 1974* czytamy:

Po okresie kierowania „Giełdą Piosenki”, przez jakiś czas pracowałem jako reżyser muzyczny w Polskich Nagrań. To wiąże się z bardzo dziwną sytuacją, bo ówczesny dyrektor Polskich Nagrań – ja byłem wtedy tylko muzykiem, pracowałem po drugiej stronie szyby w studio – na jednym z przyjęć założył się ze mną, że nie można na żywo nagrać zespołu SBB. Ja przypominam, że to były lata siedemdziesiąte, a Józek Skrzek z zespołem, grając koncert, wydawał z siebie około 140 decybeli – i żadna ówczesna technika nie potrafiła tego zarejestrować, szczególnie „na żywo” [...]. W ten sposób w moim życiorysie znalazł się epizod reżysera muzycznego Polskich Nagrań. Nagrałem czternaście płyt z różnymi wykonawcami, z których za największy sukces uznaję płytę SBB, bowiem było to pierwsze nagranie zespołu rockowego na żywo w Polsce².

Płytę wydano, jak na ówczesne warunki, w błyskawicznym wprost tempie (dzięki staraniom Franciszka Walickiego), bo już jesienią. Nie trzeba dodawać, że zniknęła z księgarskich półek niemal natychmiast. Pisała o niej Beata Cieślak³, więc kwestii tej nie trzeba w tym miejscu szerzej poruszać, tym bardziej, że w przygotowaniu jest książka z obszernym, poświęconym albumowi, artykułem Piotra Chlebowskiego. I tu docieramy do zasadniczego wątku.

W 2021 roku zorganizowane zostały uroczystości z okazji 50-lecia istnienia zespołu SBB. Składały się na nie: konferencja naukowa, wystawa zorganizowana w Muzeum w Chorzowie (obecnie Muzeum Hutnictwa) oraz koncert z udziałem Jerzego Skrzeka i Apostolisa Anthimosa. Jerzy Piotrowski nie zdołał przybyć ze Stanów Zjednoczonych z powodu pandemii COVID-19. W 2024 roku ukazał się obszerny, liczący ponad 400 stron tom, będący znacznie rozszerzonym zapisem obchodów, zatytułowany *Ze słowem biegnę do ciebie. W 50. rocznicę powstania SBB* (Chorzów – Sosnowiec 2024). W tymże 2024 roku odbyła się kolejna konferencja naukowa, tym razem z okazji 50-lecia wydania przez SBB debiutanckiej płyty. Uroczysta promocja miała miejsce w siemianowickim Parku Tradycji; w jej przededniu w Siemianowickim Centrum Kultury, w wypełnionej po brzegi sali, wystąpił zespół, tym razem w pełnym składzie. Wymienione wydarzenia z 2021 i 2024 roku stały się zatem zarzewiem zamyślnego na szeroką skalę interdyscyplinarnego namysłu naukowego nad dorobkiem zespołu i jego miejscem w najnowszej historii Polski. Oczywiście pojawiają się już pojedyncze artykuły z coraz bardziej popularnych konferencji poświęconych muzyce rockowej⁴. Nie sposób też zapomnieć o tym, że Michał Wilczyński i Andrzej Hojn we współpracy z Mariuszem

² SBB, *Complete Tapes 1974*, 2 CD, Metal Mind Productions 2007, Ryszard Poznakowski w rozmowie z Edwardem Hulewiczem.

³ B. Cieślak, *Między pięćdziesiątą... a pięćdziesiątą rocznicą*, [w:] *Ze słowem biegnę do ciebie. W 50. rocznicę powstania zespołu SBB*, red. B. Cieślak, J. Kurek, Chorzów-Sosnowiec 2024, s. 72–73.

⁴ Od 2014 roku w Słupsku odbywają się regularne konferencje poświęcone Czesławowi Niemnowi. Do 2024 roku ukazały się cztery tomy, w nich m.in. artykuły: J. Kurek, *Śląskie inklinacje Czesława Niemena. Kilka zaledwie spostrzeżeń*, [w:] *Czesław Niemen i jego płytowe dzieła 4*, red. P. i E. Chlebowski, Kielce 2023, s. 11–20 oraz tenże, *Czesław Niemen – Józef Skrzek. Starcie tytanów?*, [w:] *Czesław Niemen i jego płytowe dzieła 2*, red. P. i E. Chlebowski, Lublin 2017, s. 71–78.

Zychem są autorami dziś już niemal niedostępnej autoryzowanej historii zespołu *SBB Wizje* (Katowice 2003). Kilka lat później Michał Wilczyński założył oficynę wydawniczą GAD Records, która udostępnia dziesiątki płyt SBB, zarówno tych regularnych i wznowionych, jak i wcześniej niepublikowanych, przede wszystkim z rozmaitych koncertów (z bardzo wartościowymi komentarzami w książeczkach). Obecnie przygotowuje nowe, dwutomowe wydawnictwo poświęcone grupie i kolejną rozbudowaną edycję pierwszej płyty zespołu.

Muzeum Narodowe w Krakowie organizuje wystawę: „Nowy horyzont. SBB – droga do Wolności”, której wernisaż zaplanowano na 27 marca 2025 roku i która prezentowana będzie w Kamienicy Szołayskich przy Placu Szczepańskim do 21 września. W dniu wernisażu w Bazylice Mariackiej o godzinie 17.00 będzie miał miejsce recital organowy Józefa Skrzeka. Kuratorami wystawy są: Beata Cieślak, Zbigniew Gocek oraz niżej podpisany. W tym gronie powstała idea, by unikatowy koncert wybitnego muzyka i kompozytora transmitować na antenie katowickiego Radia eM.

Tytuł ekspozycji nie jest przypadkowy. Muzyka zespołu SBB wyznaczała nowe horyzonty w polskiej muzyce rockowej i inspirowała poszukiwaczy dróg ku wolności. A niezależnie od tego, w 2025 roku upłynie 50 lat od ukazania się drugiej płyty SBB *Nowy horyzont*. Wystawa będzie nie tylko okazją do opowiedzenia historii najważniejszego polskiego zespołu rockowego, zaprezentowania instrumentów muzyków, wyposażenia studia Radia Opole, gdzie nagrywali albumy oraz okładek płyt i licznych pamiątek, ale także posłuchania muzyki dostępnej na specjalnie przygotowanych stanowiskach. Będzie to także wyjątkowa możliwość spojrzenia na twórczość tej wybitnej grupy w horyzoncie polskiej i – szerzej – środkowoeuropejskiej kultury muzycznej, zwłaszcza lat 70. XX wieku. Bezkompromisowa postawa artystyczna SBB była wszak czytelnym, krzepiącym sygnałem wysłanym w stronę wypatrujących wolności kontestatorów PRL-owskiej rzeczywistości.

Piszę o tym nie wątpiąc, że publikacji będzie przybywać. Internet jest ich pełen, a miłośnicy zespołu wciąż czekają na więcej. Tymczasem pojawiły się warunki, by przedsięwziąć interdyscyplinarną refleksję naukową o twórczości SBB, ale także całego muzycznego środowiska, w którym się narodził i z którego wyrasta. Dotychczasowe, wspomniane publikacje, jubileusze, konferencje, koncerty, wystawy (ta odbyta i zaplanowana) przyczyniają się do wzbudzenia w tym zakresie dalszych inicjatyw.

Tak, doprawdy nowy przed nami horyzont...

Bibliografia

Cieślak Beata (2024), *Między pięćdziesiątą... a pięćdziesiątą rocznicą*, [w:] *Ze słowem biegnę do ciebie. W 50. rocznicę powstania zespołu SBB*, red. B. Cieślak, J. Kurek, Chorzów-Sosnowiec: Stowarzyszenie Obcy, Inny, Swój, Chorzów: Stowarzyszenie Szttyg.art, s. 72–73.

Kurek Jacek (2017), *Czesław Niemen – Józef Skrzek. Starcie tytanów?*, [w:] *Czesław Niemen i jego płytowe dzieła 2*, red. P. i E. Chlebowscy, Lublin: Wydawnictwo KUL, s. 71–78.

Kurek Jacek (2023), *Śląskie inklinacje Czesława Niemena. Kilka zaledwie spostrzeżeń*, [w:] *Czesław Niemen i jego płytowe dzieła 4*, red. P. i E. Chlebowscy, Kielce: Pewne Wydawnictwo, s. 11–20.

Yes! It Was Really the New Horizon...

On the Occasion of the 50th Anniversary of the Release of the First SBB Album

Summary

This article provides a brief overview of the history of the SBB band, highlighting its significance in Polish musical culture. It recalls events held in 2021 and 2024 to celebrate the band's 50th anniversary and the group's 50th anniversary of their debut album. The festivities included scientific conferences and concerts, as well as the publication of a special anniversary edition. This year, the exhibition "New Horizon – SBB Journey to Freedom" will be presented at the National Museum in Kraków.

Keywords

Józef Skrzek, Polish rock music, music band, concert, anniversary

Jawohl! Ein wirklich neuer Horizont ...

Zum 50. Jahrestag der Veröffentlichung des ersten SBB-Albums

Zusammenfassung

Der Autor stellt kurz die Geschichte der SBB-Band vor und hebt ihre Bedeutung für die polnische Musikkultur. Es wird auf Veranstaltungen eingegangen, die in den Jahren 2021 und 2024 anlässlich des 50. Jahrestags der Bandgründung sowie der Veröffentlichung ihres Debütalbums organisiert wurden. Zu den Feierlichkeiten gehörten wissenschaftliche Konferenzen und Konzerte, außerdem wurde eine Jubiläumspublikation herausgegeben. Das Nationalmuseum in Krakau präsentiert in diesem Jahr die Ausstellung „Neuer Horizont. SBB – Der Weg zur Freiheit“.

Schlüsselwörter

Józef Skrzek, polnische Rockmusik, Band, Konzert, Jubiläum

